

Uunga:

Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfik

mlsa@nanoq.gl

Nuuk/Qaqortoq 27. Maj 2021

Kuannersuarni aatsitassanik qaqutigootunik piaanissamik suliniutaanut atatillugu VSB-mut aamma VVM-mut nassuiaatit tusarniaassutigineqarnerat¹

Kuannersuarni aatsitassarsiorniarluni suliniut pillugu tusarniaanermi oqaaseqaat manna Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffianit (ICC) aamma Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut (SPS) ataatsimoorullugu oqaaseqaatigaat.

Aallaqqaasiut

Aallarniutigalugu erseqqissarusupparput aatsitassarsiorniarnerup pineqartup inuiaqatigiinni Kalaallini, aammalumi allani, annertuumik ilaatigullu sakkortuunik isummorsorfigineqarnera eqqumiiginangimmat. Tassami pineqartoq, tassalu ilaatigut uranitalinnik allanillu qinngornernik inunnut uumassusilinnullu allanut ulorianarsinnaasunik akulinnik, piaaniarneq minnerunngitsumillu eqqaaniarneq, inuiaqatigiinnut tamanut sunniuteqartussaallunilu sunniuteqalereermat, nunatsinniit tamanit oqartussaasunillu qisuariarfigineqartarnera tupaallaatissaangimmat.

Naatsumik oqaatigissagaanni Kuannersuarni aatsitassanik piaaniarluni pilersaarut, illoqarfimmut Narsamut aamma Nunatta kujataanut tunngasuinnaangilaq, inuiaqatigiinnulli tamanut nunattalu isigineqarneranut tunngassuteqarluni.

Aamma erseqqissassavarput ICC-p SPS-illu nunatsinni aatsitassarsiorniarnerup aningaasarsiutigineqarsinnaanera annertusaaffigineqarnissaalu tapersersormassuk, tamannali piffissami qaninnermi ungasinnermiluunniit pinngortitamik, inunnik uumasunillu annertuumik innarliissanngitsoq piumasaralugu.

Matumani pingaaruteqarsinnaammat ICC-p aamma SPS-ip siunertaat anguniagaallu allakkiamut matumunnga ilanngutissavavut.²

Kiffaanngissusilimmik, Sioqqutsisumik, Ilisimatinneqarnikkut Isumaqaataasinnaaneq (FPIC)

Naalagaaffiit Peqatigiit (FN) Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit aalajangersagaanni (United Nations Declaration on Rights of Indigenous Peoples - UNDRIP) tunngavigineqartut pingaarnersaasa ilagaat Kiffaanngissusilimmik, Sioqqutsisumik Ilisimatinneqarluni isumaqaataasinnaaneq

---

¹ Tusarniaanermi Namminersorlutik Oqartussanit saqqummiussani qulequtaa kukkuneqarpoq; kia suliniutaanut tunnganersoq takuneqarsinnaangilaq. Aamma VSB aamma VVM kalaallisut taaguuteqarluarput, pisortatigoortumik tusarniaanermi atorariaqartunik.

² Ilanngussat takukkit

isumaqataanggissinnaanerluunniit. Aalajangersagaq taanna tassavoq inuiattut pisinnaatitaaffinnik illersuiniarnermi innuttaasut sakkussaasa pingaarnerpaat ilaat. Tamanna tusarniaanermut akissusiornitsinni ilaatigut tunngavigaarput.

ICC-p SPS-illu tusarniaassutigineqartumi immikkut isiginiagaat

Avatangiisit

Nalunaarusiaq ataatsimut isigalugu sunik imaqarneranut pingaartumillu sunik imaqannginneranut tunngasut maluginiagassaapput. Tamakku isummorsorfigineqarneranni annerusumik tamakkununga tunngasunik ilisimasallit oqaaseqaatigisimasaat isummorsorerallu tunngaviupput.

Avatangiisinut Sunniutaasinnaasut Pillugit nalunaarusiaq amerlasuunit qaaginnarsiorpallaartut pingaarutilinnillu allanik annerusumik sammisaqannginnera annertuumik isornartorsiorneqarpoq. Pingaartumik thorium, flour radon-illu aniatinneqarnerisa siammarsinnaanerisalu kingunerisinnaasai annerusumik sammineqanngillat, ilaatigullu annerusumik sunniuteqarnaviangitsutut aatsitassarsioqatigiiffimmiit oqaatigineqarlutik.

Tamatuma akerlianik nalilersuisut isummorsortullu nunatsinni nunanilu allani, oqaatigaat Avatangiisinut Sunniutaasinnaasut Pillugit nalunaarusiaq tutsuiginangitsoq, suliniullu unitsinneqartariaqartoq, taakkununga ilaallutik nunarsuaq tamakkerlugu avatangiisinik illersuinaqatigiit peqatigiiffipparujussuit.

Tikkuartorneqartut ilagaat aatsitassarsiorfimmiit pujoralaap siaruaassinnaanera. Pujoralak ilatigut radiup qinngorneranik akoqartussa, avatangiisinut tamanut nunamut imermullu mingutsitsissaaq, uumasuteqarnermillu inuuniuteqarnermut pinngitsoorani pitsaangitsunik sunniuteqassalluni. Minnerunngitsumillu qaarsumit piiakkamit sinnerussanik tatsinik eqqaaveqarniarneq aarlerinartutut isigineqarpoq, taamaaliornikkut avatangiisit illersorneqarsinnaanerit upperineqarani.

DCE Pinngortitaleriffillu, avatangiisit pillugit nalunaarusianik pisortanit nalilersuititaasut, inassutigaa avatangiisit tamakkerlugit, illoqarfik Narsaq ilanngullugu, pujoralammik uuttortaajuartoqassasoq.

Inuussutissarsiutit qangaaniit ingerlanneqartut attanneqarsinnaanerit

Amerlanerit ilimaginngilaat Kuannersuarni aatsitassarsiorneq uumasuteqarnerlu sanileriillutik ingerlanneqarsinnaassasut.

Aatsitassarsiorfimmiit pujoralaat kuugunneqarlutik anorimilluunniit siammarterneqarlutik imaanut akuleruttussat, imaani uumassusilinnut mingutsitsissapput. Narsaq eqqaalu peqqinnartunik aalisarfittut piniarfittullu isigineqarsinnaajunnaassaaq.

Aamma aarleqqutigineqarpoq tuttuuteqarfik ungasinnerusumiikkaluartoq avatangiisit mingutsinneqarnerannik taamatut ingerlanneqarsinnaajunnaassasoq.

Suliniutip aningaasatigut kingunissai

GML-ip nalunaarusiamini suliniutip aningaasarsiornikkut inuiaqatigiinni sunniutissai ilanngullugit sammivai.

Aningaasanut tunngasut Namminersorneq pillugu Inatsit naapertorlugu aatsitassarsiornermi isertitat Nunatta Danmarkillu akornanni agguataarneqartarnissaat imaappoq: 75 mio.kr.-it siullit Kalaallit Nunatta karsianut nakkartinneqartassapput, taakkulu sinnerlugit isertitat tamarmik Nunatta Danmarkillu akornanni assigiimmik avinneqartassapput.

Ukiunut isertinneqartartussatut 1,5 mia.kr.-nit aallaavigigaanni, taava imatut isikkoqassaaq: Isertitat ukiumut : 1.500.000.000 kr. (GML-ip aviisiliaa naapertorlugu) Kalaallit Nunaata isertitassai: 75 mio.kr. + $(1.425.000.000 \times 0,5) = 75.000.000 + 712.500.000 = \mathbf{787.500.000 \text{ Kr.}}$. Danmarkip isertitassai: **712.500.000 Kr.**

Kommunip Kujalliup isertitariumaagai naatsorsoruminaapput – ukiumulli milliardikkaajunaviangitsut qularnangilaq. Eqqaamaneqassaaq kommunip isertitassai sulisorineqartut isertitaannit akileraarutaassammata.

Maluginiarparput GML-ip naatsorsuusianaani taamaallaat uranimut royalty-mik akiliisarnissaq naatsorsuutigineqarsimasoq, aatsitassanulli allanut pinnani.

Piffissami kingullermi GML-ip naatsorsuusiai apeqquserneqartarput, annerusumik isertitassatut ilimagisat qaffasippallaarnerarlugit.

Kingullertut eqqaasariaqarpoq nunatsinni pisortat aatsitassarsiorfiup matuneqarneranut atatillugu kingornalu annertuunik aningaasartuuteqalersinnaanerit naatsorsuutigineqartariaqarmat.

Kuannersuarni aatsitassanik piiaaniarnermut immikkut uparuarumasat allat

- Kemikaliat ukiumut 300.000 tonsit atorlugit arrortitsiviliorniarneq GML-ip aviisiliaani takussaangilaq. Tamannali sulii attanneqassappat avatangiisinut annertooujussuarmik ulorianarsiortitsissaaq.
- CO2 aniatinneqartussaq nunatsinni maannamut aniatinneqartartumut annertusaataarujussuassaaq.
- Eqqagassat tatsimut inginniarneqarneri ilisimasalinniit uparuartukkat annertunersarivaat. Pingaarnertutinniqartut tassaallutik, tatsip isuani qarmarsualiortariaqarneq taassumalu tatsip eqqaavigineqareernerani qanoq siviutigisumik atasinnaanera. Aasap ukiullu taarsaannerannut qanoq siviutigisumik ataannarsinnaanera isumaqatigiinngissutigineqarluni.
- Imeqarniarnerup ulorianartorsiortinneqarsinnaanera. Eqqagassatut pilersaarutigineqartut pujoralaallu anorimit siaruarterniqartussat Narsami inuit imigassaannut sunniuteqartussaapput, apeqqutaavorlu siunissami imeq kuunnit, Kuannersuarneersunit allamiiluunniit aputip sermillu aanneranit pissarisarineqartartoq, imissallugu isumannaatsuussanersoq.
- Suliniutip Kina-miit piginneqataaffigineqarnera – annertunerusumillu piginneqataaffigineqalernissaanut periarfissiisimaneq aviisimi nunatsinni angerlarsimaffinnut tamanut agguanneqarsimasumi eqqaaneqarsimanngilaq – uanili ilaatigut tamanna pillugu paasissutissat nassaarineqarsinnaapput:
New Chinese JV for rare earth minerals from Greenland : Uranium & Fuel - World Nuclear News (world-nuclear-news.org) aamma uani [STRATEGY \(ggg.gl\)](http://www.world-nuclear-news.org/strategy)
- Nunatsinnut ataatsimut sunniutaasinnaasut. Nunatsinnut sunniutaasinaasut ilaatigut tassaasapput pissaanilissuit, massakkut Kina-p USA-llu akornanni aaqqaagiinnginneranni, niuernikkut makunniunneranni, akunnermiliuttutut nunatta

inissisimaleqqippoq. Tamanna aatsitassarsiornermut tunngaannarani, sorpassuarnut allanut attuumassuteqarpoq, soorlu silap pissusaanut, Issittumi pissaaneqarniunnermut, imaatigut issittukkoorluni angalasinnaalernermut allarpassuarnullu tunngavoq.

Inassuteqaatit

1. Kuannersuarni aatsitassanik paaaniarnermut tunngasunik tusarniaaqqartoqarmalli Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiissut, tusarniaasoqaraangat oqaaseqaateqartarput, inassuteqaatitaqartunik.³
2. Århuskonventionen – nunatsinni atuutsinneqalernissaa inassutigaarput, tassani aalajangersagaavoq innuttaasut avatangiisinut anertuumik sunniuteqartussanut tunngasuni toqqaannartumik aalajangeeqataasinnaanerat pillugu.
3. Uranimik nunanut allanut tuniniaanermi oqartussaaffiup (KN/DK) qanoq agguarsimaneranik paasitinneqarnissaq – kikkut sunut oqartussaaneersut paasersunnarmat.
4. Tusarniaanerup ingerlanneqarnera. Nalunaarusiat oqaatsillu atorineqartut kalaallinit tamanit paasineqarsinnaanngorlugit allanneqarlutillu nassuaatigisariaqarput.
5. Aatsitassarsiornermut Naalakkersuisup naalakkersuisunilu ilaasortat allat, tusarniaanerni akuusarnerat – kingornalu aalajangiisussaataallutik, pissusissamisuunngitsutut isigaarput. Sunnigaasarnerat naalakkersuinikkullu sunniiniartarnerat sulianut taamatut ittunut, eqqarsarluaqqaarlunilu aalajangiiffigisassanut, tulluartuusorinangilaq.
6. Kuannersuarni aatsitassarsiorniarluni, uranimik radiullu qinngornerannik akulinnik, avatangiisinut uumassusilinnullu allanut ulorianarsinnaanera tunngavigalugit, suliniut unitsinneqassasoq.

Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiit

Sinnerlugit:

Siulittaasoq, Lars Nielsen

Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiivi

sinnerlugit:

Siulittaasoq, Hjalmar Dahl

---

³ Takukkit ilanngussat 3 aamma 4

Najoqqutarineqartut allat

- ICC-p uranisiorniarneq pillugu kujataani misissuina – “
- A Circumpolar Inuit Declaration on Resource Development Principles in Inuit Nunaat
- Aatsitassarsiorniarnep tusagassiorfitsigut innuttaasullu akornanni sammineqarnera